

II. VÝVOJ DĚJEPISECTVÍ

- Rozeznáváme tři hlavní stupně:
- - **vyprávěcí =narativní**
- - vypravování, výčet látky v prostorově – časovém sledu
- Klasické dílo „vyprávěcího dějepisu“:
- HÉRODOTOS (5. st. př. Kr.)– líčí boje mezi Řeky a Peršany
- U různých národů – rozmanitý smysl pro zachycování historických událostí a schopnost reprodukce historické látky

- - **poučné = pragmatické**
- Z historických událostí je třeba čerpat praktické poučení pro podobné situace v budoucnosti.
- Thúkýdídés (5. st.) – uplatňuje tento způsob nazírání v dějinách Peloponéské války
- Polybios (3./2. st. Př.Kr.) – zdůrazňoval psychologické pohnutky jedinců – jednostranné a ovlivněné názorem a informacemi pisatele !
- Pragmatické dějepisectví – hlavně Řecko a Řím
- 1./2. st. po Kr. Tacitus

- **Ve STŘEDOVĚKU** – pokles zpět k narativnímu dějepisectví kombinovanému se zdokonalenými formami, v pozdním středověku u některých národů rozkvetlo pragmatické dějepisectví (Francie, Itálie)

- - **vývojové = genetické**
- Teprve na tomto stupni se stává historie vědou
- Toto pojetí pronikala od 2. pol.18. st., v 19. st. již převažovalo

- Cílem je poznání, jak se každý dějinný zjev stal tím, čím byl za své doby a jak dále působil.
- Souvislost účinků = vývoj
- V uvažování o dějinách i přes přijetí základního pojetí genetického dějepisectví, existují hluboké rozdíly.
- Nemáme jediný všeobecně uznávaný názor na svět.

Filozofie dějin

- Autor pojmu – VOLTAIRE (18. st.), když pojednával o mravech a duchu národů.
- Ve smyslu vědního odvětví ho formuloval J.G. HERDER na konci 18. st.

Dualisticko – teokratický názor na dějiny

- Nejstarší systém, zůstal platný po celý středověk, své místo má i dnes, zejména v katolickém prostředí:
- Tvůrce: AUGUSTIN AURELIUS (Sv. Augustin, 354-430)
- Tento názor formuloval svým dílem
- DE CIVITATE DEI (O obci Boží)
- (dualismus= říše Boží x říše Ďáblova)
- Částečně z něj vychází i protestantský názor na dějiny, ale výše hodnotí pozemský život a jeho kulturní statky.
-

Materialistický názor

- Významně pronikl za VFR
- 2 směry:
- A) biologický materialismus
- B) ekonomický materialismus
- Ad a) opírá se o vývojovou teorii Ch. Darwina (boj o život, přirozený výběr, dědičnost)

- Ad b) Formulován K. Marxem, dále B. Engels. Hybná síla = materiální poměry výroby, kolem nich se otáčejí veškeré dosavadní dějiny v podobě bojů národů a mas.
- O marxistický výklad historie Ruska se pokusil Michail Pokrovskij

Pozitivistický názor

- August Comte
- Dílo: *Kurs pozitivní filozofie* (1837).
- Pozitivní filozofie – blízká materialismu, ale není v zásadě materialistická.
- - dějinný vývoj uvažován psychologickými prvky
- - individuální motivy, události, činy a ideje jsou určovány úhrnnými vlivy jejich okolí – milieu
- - za hlavní úkol doby považoval povznesení sociologie (nauka o lidské společnosti), k níž počítal také historiografii
-

Pokantovská filozofie

- Leopold von Ranke (19. st.)
- - zdůrazňování role státu v dějinách
- „ ...*K pravidelnému postupu světových dějin, i přes zdánlivou svobodu volných impulzů a činů jednotlivce, může docházet, proto, že si lidé dobrovolně ukládají podřídit se státnímu pořádku a jeho zákonům*“ ... (I. Kant, 18. st.)

Expresionistický názor

- - Expresionismus jako umělecký směr poč. 20. st. zdůrazňoval individuální, vnitřní zážitek a vztah k zobrazované skutečnosti
- - hlavně v Německu, zdůrazňoval fakta
- Theodor Lessing 19./20 st. (dějiny jsou spoustou nahodilých událostí bez smyslu a souvislosti)
- Oswald Spengler 19./20. st. (je pozitivnější, ale! „*v dějinné skutečnosti není ideálů, není pravd, jsou jen fakta*“)

Humanitní filozofie

- zdůrazňuje humanitu – lidství, snahu po společenském ideálu
- Vychází z osvícenské filozofie Johanna Gottfrieda von Herdera (18. st.)
- Dílo: *Myšlenky filozofie dějin lidstva*

Sociologické směry

- vycházely z předpokladu, že sociologie je historii nadřazená
- Pitirim Sorokin
- Max Weber

20. století

Vznik hospodářské, sociální a kulturní historie na konci 19. století provázela na počátku 20. století hluboká změna v názoru na svět a dějiny.

- snaha o sblížení dějepisectví s filozofií
- NÁBOŽENSKÉ DĚJEPISECTVÍ
- - katolické
- - protestantské
- NACISTICKÁ HISTORIOGRAFIE – rasové aspekty, šéf Říšského institutu pro dějiny – Walter Frank, Hitler se o historii zajímal jen okrajově (hodnotil vysoce Spartu jak nejvyhraněnější stát v dějinách, též Řím a Svatou říši)
- - fašistická historiografie- Itálie: Joachino Volpe

ŠKOLA ANNALES

Ve FRANCII vznikl na konci 20. let vlivný směr hospodářské a sociální historiografie nazývaný podle časopisu **Annales d'histoire économique et sociale** (1929) – pod vedením Marca Blocha a Luciena Febvra realizovala škola Annales program – nejúplnější syntézu koncepcí a metod historiografie od konce nadvlády pozitivistického dějepisectví.